

KYŞTÝNA 26 KOMUNARA DÝLE XƏBATCIJE ZAKAVKAZEDA, DÝLƏ PROLETORJATE VƏKÜJEDA DÝHA GÝRKÝL AGÝRE INGLABÉ.

Əm dýha tuz kynə şere mqabılı dýzmyne sýnfe, qawin kyn pəvgredana xəbatcije Zakavkaze bý výrati.

A. Mikojan

Əw İb kynə, əw kyda výryp

(Biranin)

„Kamera Krasnovodsk təngdə, iňkərja ky ńdi tynənp Stepan, ıň mala gərtja qýlerda...

Rozə sýsja bu, ky əm dý we qylkeda hat bun gərtən. Kamera mədabun həv. həv Şahumjan, Çaparidze, Fioletov u je majin, gysk 16 həv bun.

Evara 20-e ilune bu.

Vələzajı bun; cənd həv sər texta, cənd həv ıb sər érdə.

Cənd həv raza bun, je dýne dýhenxzin...

Zy pəncəre hive mə dýneri, dýsərusi..

səhet dydy bu.

Dənge qələbałxeh te, dənge zəngina həsən.

Dəri vədənə.

Dəxugycınp hyndyr şajka çəlate sozialista.

Dəst bý gazikurna nava dýkyn.

Həmu gərtja sər se koma rəvədəkyn.

Koma éwal u ja dyda dývən, zy qerje ma dýqətini.

Sər we pərse, ky wana kyda dývən? çave dýdən:

„Ləha təngdə, dývən Asxabadte; həfsa mərzi..

Wəxte zy həv vəqətandıne, zy həvale baş, şərdarə pala sərkare proletarjate inglabci-je Bəkyije.

Tənə dərbaz dývən roz u həf-tiye dýzar u məlul.

Əw İb kynə? əw kyda výryp, çav tynə.

Cənd həva dýgot, ky Asxabadədanınp, je dýne; Iran...

Əm pýzalınp, cıka ıb kedərenə həvaləd mə nezik, proletariate Bəkyue: - kane? kedərenə peşkäre tə. Hykymata Şewre! - kane! ıb kynə xəvatcie tə şərdar.

Şyk u şajış mə həldəkyn, dýzerinyp. Cətən bu ky tərəv vý-

Bistusəş kommunar

Zy béra Kaspie nə awqa dur, Çiki xırə-xali u stəqəri. Hətin kysten Bistusəş kommunar. Bý dəstl sýnfa nəjaran.

Əw həndək bun, dýzmyne pýg, Bistusəş bun kommunar, Sal u zəman xraw bun. Dýzmyne zi bý dəlk u zor bun

H. Çýndi

Əw kommunare Bəkyue bun, Sərkare pale Zakavkase. Zy bo wan şər kyrən: Bistusəş kommunar.

Kommunar hənə pýha; Dý nav dýle həmu pala, Kyrən wan; majə, həjə, Bý xuna wan zi dýne we sorba.

Stepan Şahumjan

Stepan Şahumjan zy dija xüə bije 1878 saleda ıb bazare Təflise-seda. Xüəndəna xüə áwınp, hələniye ıb məktəbe reali Təflise, sala 1899-adə qəbul dýbe instituta politexniklje bazare Rigaje.

Rigajeda peşdahəzəndəna kursanta bý ryhe Inglablje marksistilje hatəbu təşkilbune. Şahumjan, cəwa yzve koma sosial-demokratije, kursantəki zy hamuska aktiv u Inglabdar bu. Caxə ky Rigajeda bu həmçvata kursante fylla həmu Urısete, Şahumjan bý xəbərdana xüə éjal kyrə təşkilcitiyanan. Həmçvateda glije Şahumjan hatə qəbulbune, wəki fylla Zakavkaze, cəwa məxluqatəkə Urısete, gərəke təvi xəvata Inglabe Urısete bývə. Ve həmçvateda Şahumjan şər dýkər peşja gli-gotünne daşnakə, wəki dgotün kursante fylla gərəke təne təvi xəvate azakıya fylla Rome bývən. Bý we-ra təvəji Şahumjan təvgredana xüə bý paled u xəvatcijed mərkəze Rigajera qawin kyrə, le ıb we-dəre həbun 60000 palə, u bý wanra təvəji peşda býr xəvata Inglabe. Səva we jəke zi sala 1902 ada bý dəstl zəndərma hatə sýrgun kyrne u dərbazi wəlate dərəkə bu. Bazare Berlineda ke-dəre Şahumjan hin dbudxýənd, əwi nasja xüəda sərkare sosialdemokrata. Şvesariajeda nas bu bý hə-vale Leninra u dəst pe kyr xəvəti səva təşkil kyrə u peşdablıy-pa fırqə komunistə.

Bý xəvata Şahumjan sala 1904-da Zınevda ronaji dit tərcümə "Manifesta Komunista" bý zəmt-

ne fylləji bý nəşirkrənəkə təmam u zəlal.

Wəxte ky Şahumjan vədədərə te Kavkaze dəxəntə gazeta "Raboci listok Kavkaze"-da cəwa redaktore gazete.

Gazefə "Kajts"-da Şahumjan şər dýkər peşja gli gotünne daşnakə, spesifika u menşevika. Şahumjan sala 1906-da zy alije təşkilətə fırqə je Rəwane hatə býzartıne delegate həmçvata fırqə Stokholme, u sala 1907 zy alije təşkilətə fırqə Borçalye delegate həmçvata Londone. Zy Londone vəgərja hat Bəkyije u ıb wedəre xəvəvti.

Le həma sala 1909 ada Şahumjan disa hatə dýrtyne, le bý wəkili hatə bərdane. Sala 1911-da disa hatə gərtənne u sýrgun kyrne. Le sala 1914 katə býn amnistije u vəgərja Bəkyije. Səva we ky təvgredana Şahumjan bý Leninra həbu, sala 1916 ada əwi disa hatə sýrgun kyrne u təne zy Inglabe səvate şunda hatə Bəkyije.

Bəkyjeda əw sərkare şewra wəkile pala u gyndija bu u redaktortja gazete, "Sosial demokrat"-e dýkər.

Caxə ky şəre bazarije Zakavkazeda fyrə bu, Şahumjan bý qyrare Lenin hatə kyrş kyrne Komisare Kavkaze zy sýre dər. Zy avanturajə təha adare şunda Şahumjan cəwa sədre şewra komisared çəmənəti bý balşəvik sərkari dək ıb komuna Bəkyije həttə roza təxənetja eser--menşevikdaşnakə.

Aljoşa Çaparidze

(Sərhatja wi kyn).

Aljoşa Çaparidze zy dija xüə bije sala 1875-da mərkəza Kyatilise nəhja Raşaje gynde Şardo metlijeda.

Sala 1889-adə əw qəbulde bə məktəbe:

Satsxenlseda, ke-dəre zi hin dýbə, sala 1896-adə dərbazi institutte dýbə. We wəxte dəst pe dýkə xəvata Inglabi. Bý sərkartja wi gazeta u gazija tənə nəşr kyrne u bəla kyrne, je ky şer tuz dýkər təməqabılı hykymate.

Bý we xəvata xüəva Çaparidze zy xəvatci u pale Təflise te həz kyrne.

Zy sala 1901 həttə 1916-a

dəxəntə nav pala u cənd cara te gərtənne u sýrgun kyrne, axyrlıje dtəvə, dýcə Trapizone. Wəxte Inglaba səvate əwi Trapizone da bu.

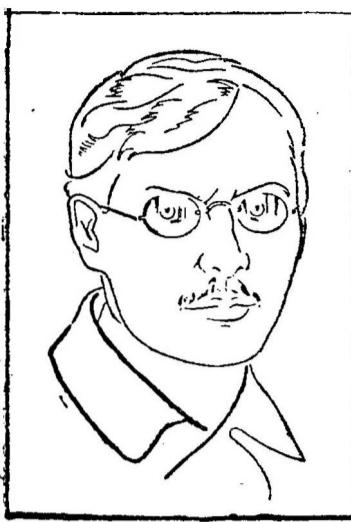
Lý wedəre əw hatə býzartıne delegate həmçvate u cu Təflise. Zy wedəre fırqə əw şand Bəkyije səva təşkil kyrə profsəfə u xəvate fırqə majin. Herke Şahumjan fyllə komuna je bu, Çaparidze zi dýle we bu.

Sala 1918-da bý dəste agented hykymətə kapitalista, bý dəste fırqed eser--menşevika bý "26" kommunarara təvəji hatə kyştyn Aljoşa Çaparidze.

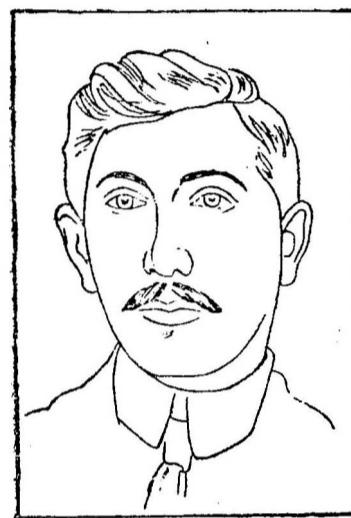
ДЬНА ВЪЛНД ВѢЖРАКА КОМУНАРА

Зъ тъцала хев. Musabegov

(Внэр гује ёвь)

Fioletov.

Vezirov.

Мәшәди Әzizbegov

(Sərhatja wi къп.)

Мәшәди Әzizbegov зъ дија хуе бија sala 1876-а мала сънхеткариједа. Sala 1892-а Әzizbegov хуен-дъна хуе gimnazia reali Вәkyjeda kыта dk. Зъ we шунадысে Petrograde (Leningrad) съва хуен-дън--хинбуне. Лъ we дәре әви-бъ активи дхенвѣтә съва peşdabъ-на хевата inglabe и съва we јеке зъ dy çara te гъртъне, sala 1895-а 1902-да. Зъ гъртъне па-шън шунда, te Вәkyje съва balse-vikoki ръзжали тѣскілдар. Sala 1902-5 dziva дхенвѣтә и съреке тәзън дъкъ тъцавыли musavatista.

Sala 1917-ада Әzizbegov wәxte inglabe съвате дәрдѣкѣвә мәждане. Зъ тѣскілкъна комунаре Вәkyje шунда, Әzizbegov te възартън komisare нәтије Вәkyje. Әzizbegov гәлек съре qəwin къбу peşja musavatista u съва we јаке зъ sala 1918-ада Axca Kumajeda tәvi 26 kommunara hatе kyşтънә.

Kyştije imperializme

Tokio, 20 ilune. Ministrtyja se-firiye mәlumәtije дъде, wәkli zъ dәst pe къпна konflikta Mançuriaje hetta sala 1933 a 15-e ilune ordija Iaponja Mançurijeda 3266 мәри daje kyştънә.

Se yzve Mәrkәzkoma Fyrqa Ko-

danin bъ sъre, hyla hәvale Stalin зъ комунаре Вәkyjera şandibu nişandajin, wәkli cawa xәbate tәş-klil къп nav massa xәbatcije түрк фылә u тъләтә majinda, wana Ь dora хуе бъççvinъn u съре wan tuz къп тъцавыли maldare wan. Le rastlie xәbata we fronte sun-danda mabu, xәbatkә kur nəhatъbu къп nav gyndijadá.

Nav nәhiје Adъbeçaneda sun-danda dъma cekrna xәbata şewrdarije.

Kомунаре Вәkyje дъ dәrәcәkә сәтънда geleki qаqъcın, le zъ wanra mlasәr nәbu qəwin хуе-kiyна Вәkyje; bъ wera tәvajl dъz-myn съqas dcu sъre хуе bъlnd dkыr, qəwata хуе bәrәvi sъr hев dkыr.

Зъ qәwemandъna mәha sъbate sunda musavatista qəwata хуе Ь Gәncәje bәrәvi sъr hев къбу, wana komek dъstend zъ men-shevike gyrça u zъ stabu түркä (ja Rome). Зъ wedore әw йыvjan bъr bъ Вәkyje. Kytabuna roze mәha nisane Ь sinore Вәkyje хуjan къп әskere түркä bъ tъvdarék (әskere Bome).

Kомунаре Вәkyje illaç bъrl bun, wana „inglab silahdar kъr“ sәfer-ja gъranda, tynnәbu wәkә laz-matije silәh, tynnәbu mәri, le ha-rra we wәxte комунаре Вәkyje bъ rumet qәdandыn hykme ky zъ hәvale Stalin, hatъbu „bъ ryh mә-lul nәvъn“.

Bъ wі hykmira tәvaji, wana stend komek zъ Astraxan, bъ or-dija хуе hazыr hat komeke Petrov.

Зъ germania u Rome sunda sъr Iraneda dәst хуе drezi Вәkyje къп Imperialiste Anglia.

Dәfekcije Imperialista bawerije fyrqed faşista, bъ hәr tәhri agita-sia bъn sъba kara Inglijs u tәkli-kъпna wan. Daşnaka zi bъ dyrziti tәbi bәrden, wәkli be qels kъпn inglaba proletariate Вәkyje u хуе-jи къпna we. Nav bazare Вәkyje-da Ь hев dъzvuyrln agitasiya u

provakasiyaje dъzmyna dәrhәq tәk-lik kъпna Inglijsda.

Dәrәq tәklik kъпna Inglijsda çvata şewra Вәkyjeda ja 25 hә-zirane, wәxte avitъna dәnga, dәnge balşevika u esere сәp bu 236-a, le menşevika u esere mylle rast 256-a.

We caxe daşnaka хуест tәvgre dane saz kъп bъ Romera, әskere-Petrov zъ, je ky hatъbu imdada комунаре, hat raje, съмта ky әs-kerе ky aliye тъşryq тъцавы! dъzmyn dkыr şer, тъхәnәti tәbi bәrden. A bъ wi tәhri zъ hatе raje „komuna Вәkyje..“

Komuna Вәkyje sərhatja хуеда hәtta ахъриje tәblije съre granda bu. 20-e mәha ilune dәne sъr 207 verst әrdra dәrbaz kъпn kommunare Вәkyje u dъ orta stan-siye Pereval u Axca Kumajeda hatъn kyştъn, Komuna Вәkyje.

Iro tәmamja Тъvaqa Sewre, әw ky proletariate Zakavkaze xә-vatcl u kolhoznike we bъr tъlъn mylна 26 kommunara, ja zъ wәx-der, je ky dәrbaz bun bъr rijsa égli gәrek, dha bъçvinе sъr hев dy qəwata tәmamja xәvatcije Za-kavkaze u dha şer tuz kъp тъ-цавыli йыngavitъna dъzmyne snъfe, je ky dçeribinе bъtәvbinе sekъgda sostalizme.

Komed imperialista har buji, komekdared wan fyrqed faşifsha, je ky bъ dәstl wan 1918 saleda kәtъn 26 kommunar hәtta iro zъ dәst naqşinъn zъ wәlate proletariat u bъ hәr tәhri plan u tәlkе. sәfәrije datinъn. Әw naşkъn u nabinъn peşdacujina cekrna sosializme u tәbiye mә әdlajie.

Dәrse kәtъn kommunе Вәkyje çarе dъp zъ éşaret dъde mә, wәkli em dha hыşjar u hazыr bъn тъцавыli dъzmyne snъfe, hin bъn sъrhatja съre snъfe, hin bъn ylme Lenin u sъjasatja Lenin ja myllәtije be şasi u şyntändыn bъ qәdinъn.

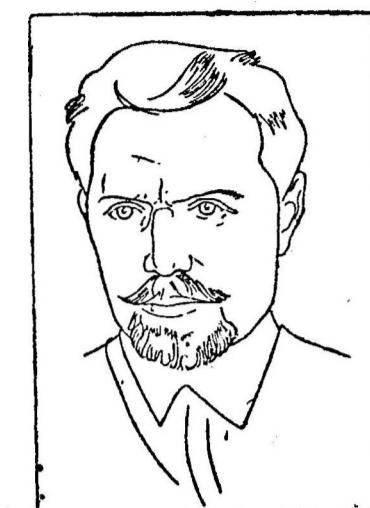
Zo hyduda mә dәr

munisti ja Germaniаje hatъnә kyş-tyne.

Moskva, 20-e ilune. — Mъqale-dare gazeta „Pravdaje“ зъ baza-re Viennaje telgrafe dъxә.

Bъ mәlumәtje „Runag“ Mәrkәzkoma Fyrqa Komunista ja Ger-maniaje gazik nәşr krije dәrhәq

kyştъn se yzve Mәrkәzkoma Fyrqa Komunista Germaniаje. dәrhәq kyştъnа Šuts, Noli u Štentser. Šuts hatijе гъртъne Kjoniksberge-da, bәr сәve zar u kylfate wі сәve Šuts dәrxystъn, zъk ie qәly-şandъn u perce-perce kъпn, ra-şe gyllе kъпn, kyştъn. Noli ha-

Zeynig

Petrov.

tijе гъртъne bazare Jenajeda, wәxte ky dzikava gazet nәşr dъkъr. Wi dәrdѣхъn kuce u gyll-дъкъn.

Delegate Fyrqa Komunista ja Rajhъstage Buts хуе хәнъqand.

Berlin, 20-e ilune. 12 iluneda kamera mәhkәme gynәhkarijeda хуе хәнъqand delegate fyrqa komunista je Rajhъstage, әw sъrka-re inglaba peşdahәzandъnа gyndit-ja germaniaje bu.

Bәrәvkrъnа pore obligasia nәhiја Télineada peşda nace

Hәta 10-e ilune nәhiја Télineada obligasja sala I pençsalja dyd-ja, ysa hatijе bәla kъпn.

Nav qyllъxdara 73 hәzar (104 %), dәwsa 22 hәzar hatijе bәrәvkrъnе u tәslim kъпnе 16 hәzar. Nav sъnхetkara bәla kъпn 2 hәzar, le hatta iro әwana ty kapek nәdanе. Sektora kolkozada хуе nüvisinе 36 hәzar, le tәne 17 hәzar tәslim kъпn. Xеват dha xraвe nav gyndije tәkmalәda, bъ wedore dәwsa 93 hәzar hatijе bәlakъnе gъşk 69 hәzar, demek 74% plane.

Lazъmә tәskilete nәhiја Télinea gymrәh bхөvъtъn, wәxteda bqә. dinъn plane bәla kъпn obliga-sia.

S. Gabrieljan

Didara Çəzo

Peşkeşlər həv. həv. V u A dəvə.

1.
Bərfa sərə Ələqəzə zərərənəcəsə dəbərəq, şəmal dəda.

U zərərənəcəsə dəbərəq, şəmal dəda.
Bərfa sərə ələqəzə zərərənəcəsə dəbərəq, şəmal dəda.

Dərənəcəsə dəbərəq, şəmal dəda.
Bərfa sərə ələqəzə zərərənəcəsə dəbərəq, şəmal dəda.

Bərfa sərə ələqəzə zərərənəcəsə dəbərəq, şəmal dəda.

2.

Ro zərərənəcəsə dəbərəq, şəmal dəda.
Bərfa sərə ələqəzə zərərənəcəsə dəbərəq, şəmal dəda.

Kon peşberi mərə bun. Kyrmanç
bərfa sərə ələqəzə zərərənəcəsə dəbərəq, şəmal dəda.

Əm neziki wan bun.

Zərərənəcəsə dəbərəq, şəmal dəda.

— Sərə cəva, sərə sərəra hatınə
mevane əziz.

... Mə dərəq gələ təstilədə xəvərə,
zəf təstilədə xəvərə, got u təməzul
bun- Kyrmanç dora mə kysal
zəməna wəxte daşnak- bəga
navə hesirjeda buu bərfa əşqi
gih dədan sər xəvərə, sa dəbərəq.
Çəhəle ovə zərərənəcəsə dəbərəq, şəmal dəda.

3.

Çəzəzə Həzən xəvərə dəda Mərvəki
cur bu, zərərənəcəsə dəbərəq, şəmal dəda.
Kef bu, kybar bərfa xəvərə, Koloz İly
seri bu, bərfa xəvərə, runışt bu bal
ne, bərdərə kon u qəsə dəkəy.

Dawsa feletone

Nəsib u Səvlik komsomol bun.
By çahəle malortə, zərərənəcəsə dəbərəq,

kri u xəməli, təvi hər təstil u şərəf.
Yəlli. Dərənəcəsə dəbərəq, şəmal dəda.

Səqas, bezi zanənə, xəber dəbərəq
zərərənəcəsə dəbərəq, şəmal dəda.
Şərəf, bərfa xəvərə, həmçəvata u qərərə,
zərərənəcəsə dəbərəq, şəmal dəda.
Awak! Le cəxə te sərja xəvərə
gynd, cədardənə plana, təşkil kryna
kolxoze, stəndən u xəvərə, zərərənəcəsə dəbərəq,
„Rja Təzə“, əw nəzənə.

Rastlıq dəyəzli bəzənəbərə? - rəy
səldərənə, tərəfdarənə, təne kar
qəswət xəjəli krən, dərəwən krən u
seri xəjəli krən peşə wanə.

Gyndda həjə kolxoze zərərənəcəsə dəbərəq
malanə, le gynd bərfa xəvərə, hətə malə,
bəst komsomol. Zərərənəcəsə dəbərəq
te tynnə, cəxə te sərja xəvərə, hətə malə,
dəqəkə fəkr dəkə, gazi dəkəli cəvətə
te, ləhərənə, bəst komsomol.

— Şəxyle məjə əwəl əwə kytar
tarşə xəzərənəcəsə dəbərəq, şəmal dəda.

Əwi xəvərə dəda dərəq hal wəxte
kocərije, dərəq peşdacun u ke
masia. Mə zərərənəcəsə dəbərəq, şəmal dəda.

Le dəngəki pənəh...

— Çəzo, ty xəzəndil, have na!

— Wələ na, əzi pənəhəndil mə.

— Le ty cəvərə hin navi?

Əwə təhərəki xəzərənəcəsə dəbərəq,
tre be həmdi xəzərənəcəsə dəbərəq,
got.

— Əz cəwa bəkəy, əzi gynə
kar pənəh, təməzul həmədən.

Kyrmanç dora mə bərfa əzq
xəzərənəcəsə dəbərəq, şəmal dəda.

Kətəv, dəftər u qələm, mə dənə
bun sər heşnəje, Zarərənəcəsə dəbərəq,
wələ na, əzi pənəhəndil mə.

— Cəvərə mərənə tynə tə hin bəkəy.
Əwə Nədo bu, zərərənəcəsə dəbərəq,
şəmal dəda.

— Oso, Oso, Oso... rəbə, rəkə.

— Əmo rəbə, rəkə, Oso zu-zu rəkə.

— Əwe kətəv neziki bave kəy u

got:

— Də em bərfa bəwəklinən.

— Əzərənəcəsə dəbərəq, şəmal dəda.

— Le xəbərə Nədo dyrəstən.

— Nədo ja xəzərənəcəsə dəbərəq,
xəzərənəcəsə dəbərəq, şəmal dəda.

— Əzərənəcəsə dəbərəq, şəmal dəda.

— Wəki yənə, Didara gərəkə

tə bədərənəcəsə dəbərəq.

— Bələ, əz zənəm u zəf şəmə.

Nədo zərərənəcəsə dəbərəq, şəmal dəda.
— Didara, wərə tərəvənə gazi tə
dəkəy.

Didara hat. Əw qızəkə sər
xəzərənəcəsə dəbərəq, şəmal dəda.

— Əzərənəcəsə dəbərəq, şəmal dəda.